

Saavutettavuus tietojärjestelmien hankinnoissa

Saavutettava tieto- ja viestintäympäristö (Stivi) -
suosituksen julkaisuseminaari 31.03.2014

*Jani Ruuskanen / Valtion tieto- ja
viestintäteknikkakeskus Valtori*

Sisältö

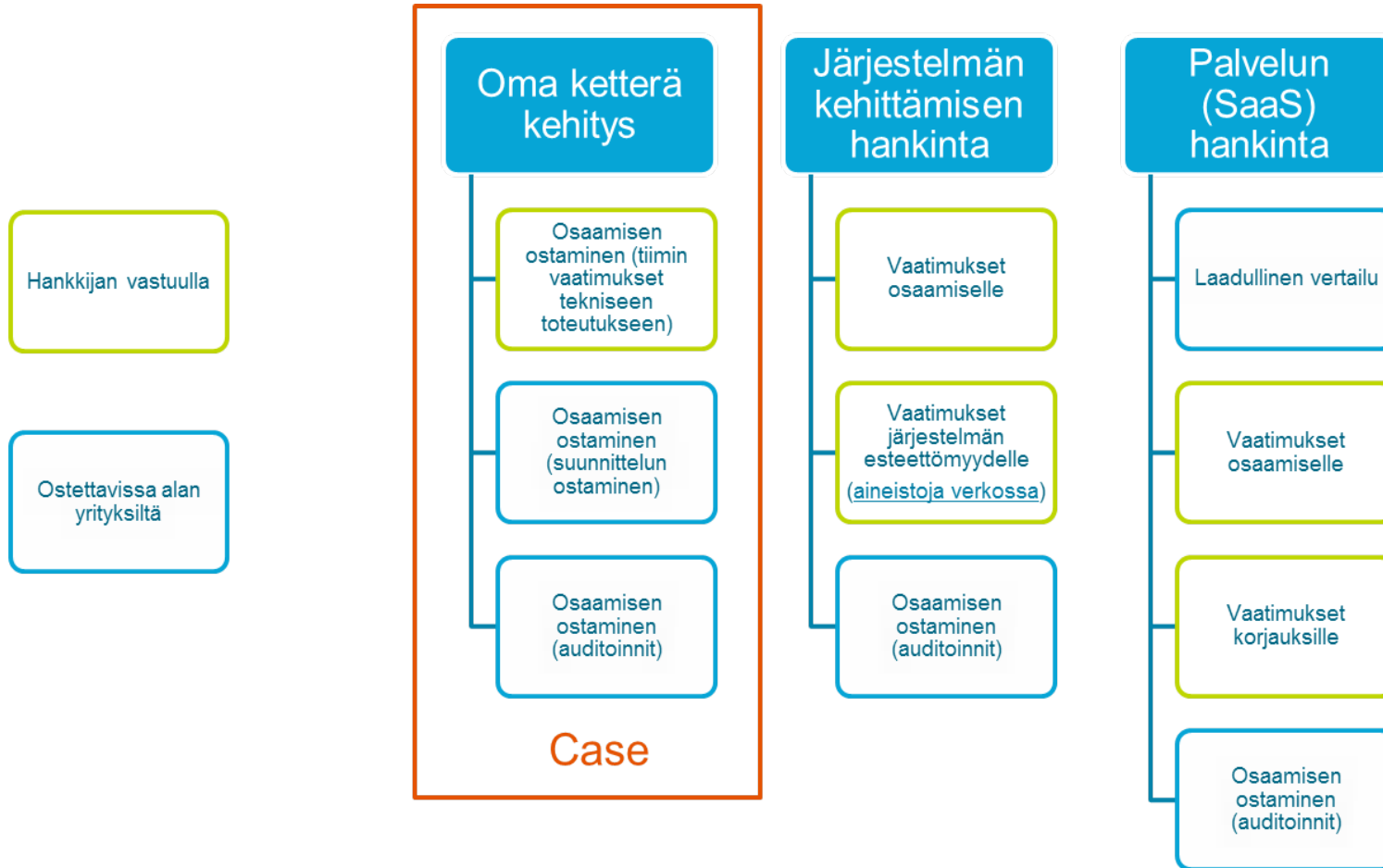
1. Esteettömyyden huomioiminen hankinnoissa ja palvelujen kehittämisessä
2. Esteettömyystiedon tuottaminen, case
Avoindata.fi / Kansallinen palvelutietovaranto

Aluksi

- Esteettömyysdirektiivi ei näytä etenevän ainakaan lyhyellä tähtämellä, eli esteettömyyden velvoittavuus antaa vielä odottaa itseään.
- Hankinnoissa ongelmana edelleen yleisimmin esteettömyyden priorisointi ei-tärkeäksi, varsinkin talouden tiukentuessa tästä karsitaan ensimmäisenä.
- Esteettömyyden suunnitteluun ja auditointiin on kuitenkin jo hyvin tarjolla yritysten palveluja eli tältä osin tilanne on parantunut merkittävästi lähiaikoina.
- Edelleen puuttuu Hanselin järjestely josta julkisen hallinnon toimijoiden olisi helppo hankkia suoraan konsultointia niin hankintavaiheessa, kuin palvelun suunnittelu- ja hyväksymisvaiheissa (auditoinnit).
- **Mitä sitten on tehtävissä?**

Esteettömyyden huomioiminen eri hankintatavoissa

Ketterä kehitys ja esteettömyys

- Käyttäjäkeskeisen suunnittelun periaatteiden huomioiminen ketterässä kehittämisessä helpompaa
 - Priorisointi osaksi käyttäjätarinoita, tarpeiden kuvaaminen mahdollista myös erityisryhmän näkökulmasta
 - Huomio hankittavaan osaamiseen (ketterä tiimi) myös esteettömyydessä
 - Mahdollisuus tuoda esteettömyysasiantuntija tiimin jäseneksi kehitystyön aikana
 - Mahdollisuus auditoida joustavasti palvelua kehityksen aikana
- Tunnistettava ja kuvattava (esim. osana auditointia)
 - Oleellisimmat palvelun käyttötarpeet joiden esteettömyyden varmistettava (tärkeimmät käyttäjätarinat, esim. 5 kpl)
 - Puutteet joita muualla palvelussa on esteettömyyden suhteen (julkisesti esille itse palveluun)

Case avoindata.fi

- Laatumavoitteet osana tuotevisiota (esim. esteettömyys WCAG / AA)
- Tekijöillä osaamista palvelun tekemisestä toteuttamisesta myös esteettömästi
- Tiimiin tulossa myös esteettömyyden asiantuntija (kolmas osapuoli) joka arvioi jokaisen sprintin tulokset ja antaa korjausehdotukset tiimille
- Tavoitteena auditoida palvelu esteettömyyden osalta ennen tuotantokäyttöä ja korjata havaitut puutteet tärkeimpien käyttäjätarinoiden osalta
- Tavoitteena sisällyttää toimintatapa palvelun jatkuvaan kehittämiseen (mietinnässä vielä miten)

Esteettömyystiedon tuottaminen

Avoindata.fi ja esteettömyystieto

Avoindata ja muut yhteentoimivuutta edistävät palvelut – Avoindata.fi

- Palvelukokonaisuus joka koostuu:
 - Kansallisesta avoimen datan portaalista
 - Kansallisesta yhteentoimivuusportaalista (yhteentoimivuus.fi / versio 2)
 - Tänne voidaan julkaista jatkossa myös mm. esteettömyyden hankintaan yhteiset mallit, ohjeet, vaatimusluettelot, hankintapohjat jne.!
 - Kansallisesta julkisten palvelun palvelutietovarannosta
 - PTV sisältää myös tietoa palvelujen esteettömyydestä

Avoindata ja muut yhteentoimivuutta edistävät palvelut – Avoindata.fi (2)

- Sisältää API:t ja käyttöliittymät tietojen tuottamiseen, ylläpitoon ja hyödyntämiseen
- Teknisesti rakennettu avoimen lähdekoodin CKAN-alustalle
- lisäksi integroitu Drupal julkaisujärjestelmä ja yhtenäinen esityskerros (palvelulla yksi yhteinen käyttöliittymä kaikkeen yhteentoimivuutta edistävään tietoon)
- **Julkinen versio testattavissa osoitteessa beta.avoindata.fi (ei sisällä vielä palvelutietojen ylläpitoa)**

Avoindata ja muut yhteentoimivuutta edistävät palvelut – Avoindata.fi (3)

- Tietomallit pohjautuvat yleisiin suosituksiin
 - DCAT, CKANin oma tietomalli / Avoin data
 - ADMS (Asset Description Metadata Scheme) / Yhteentoimivuus
 - JHS-183 / julkisen palvelun tiedot palvelutietovarannossa

Avoindata ja muut yhteentoimivuutta edistävät palvelut – Avoindata.fi (4)

- Kehitetään ketterästi
 - Scrum by Valtori, 4+1 scrum team, käytettävyyssiantuntija ja tuoteomistaja / tuotetukiryhmä
 - Kaikki lähdekoodi lisensoitu vapaasti GNU Affero General Public License (AGPL) v3.0 (github.com/yhteentoimivuus)
- Ominaisuuksia: rekisteröityminen, sanastojen nouto finto.fi –palvelusta, hierarkkiset organisaatiot, avoimet rajapinnat, tietojen harvestointi muista palveluista (esim. hri.fi, mml paikkatietoaineistot, avoimen datan metatietojen vastaanotto, EU-tasoinen tietojen federointi jne.)

Palvelutietovaranto

- Osa Avoindata.fi –palvelukokonaisuutta
- Sisältää kaikkien julkisen hallinnon palvelujen yhdenmukaiset palvelutiedot koneluettavassa muodossa (pohjalla JHS-183 suositus)
- Tiedot voi tuottaa manuaalisesti käyttöliittymien kautta tai automaattisesti palvelun rajapintojen kautta
- Palvelutietojen ylläpito hajautetaan jokaisen kunnan ja valtion organisaation vastuulle
- Palvelutietovaranto mahdollistaa palvelunäkymien kehittämisen osana kansallista palveluarkkitehtuuria / palveluväylää
- Palvelutietovaranto mahdollistaa palvelutietojen hyödyntämisen yhdestä paikasta erilaisissa tietojärjestelmissä ja verkkopalveluissa

Julkisen palvelun metadata ja esteettömyys

Palvelukokonaisuus

Palvelu

Palvelun:
-kohderyhmä
-elämäntilanne
-kielet

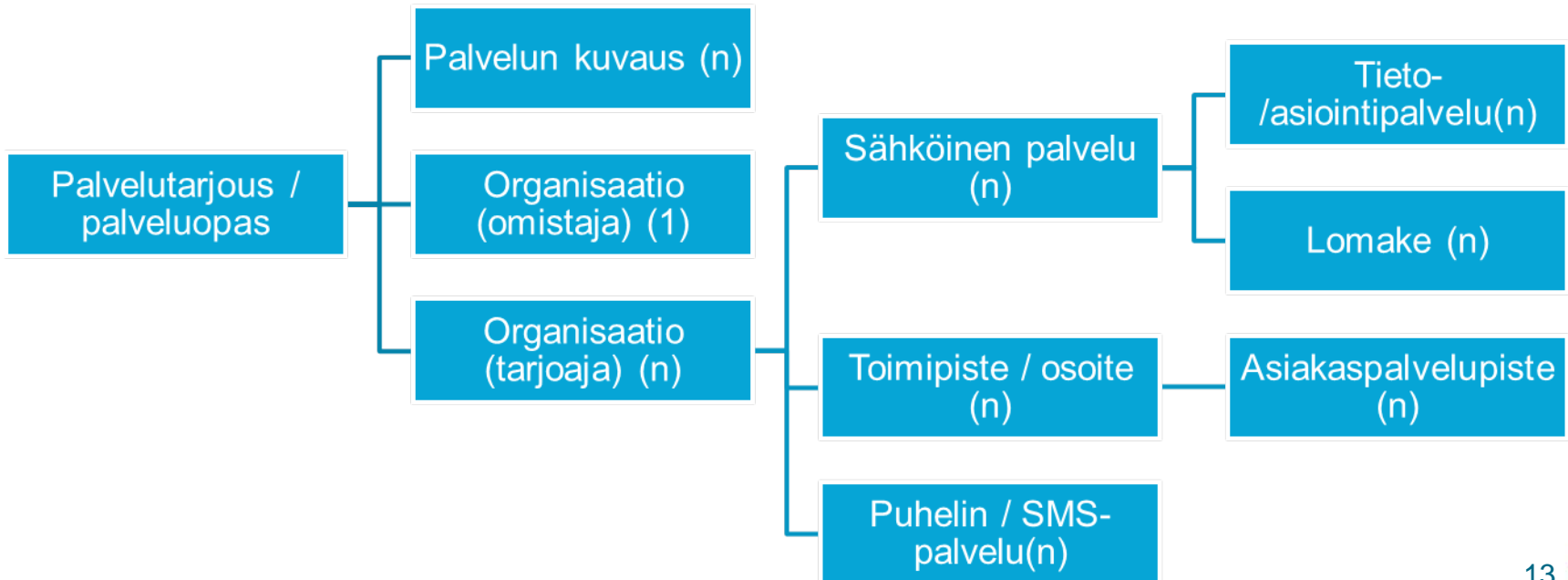
Organisaation verkkosivujen esteettömyys
-wcag, kuvaus, selkokieli

Palvelukanava

Fyysisen toimipisteen esteettömyys ja luokittelu
-esteettömyyden kuvaus
-esteettömyysluokka
-saapuminen, julkinen liikenne jne.

Palvelukanavan alakategoria

Sähköisen palvelun tai lomakkeen esteettömyys
-wcag, kuvaus, selkokieli

Käytännössä mm.

Verkkosivut	
URL	<input type="text"/>
Nimeke	<input type="text"/>
Kuvaus	<input type="text"/>
Esteettömyys	<input type="text"/>
Verkkosivujen kieli	☐ suomi ☐ ruotsi ☐ englanti ☐ Muu
WCAG	<input type="text"/>
	☐ Selkokielen versio saatavilla

Kohderyhmät

- Kaikki
- Ikääntyneet
- Kansalaiset
- Lapset
- Maahanmuuttajat
- Nuoret
- Opiskelijat
- Työnantajat
- Ulkomaalaiset
- Vammaiset
- Yhdistykset ja yhteisöt
- Yrittäjät
- Perheelliset
- Yksineläjä
- Eläkeläiset
- Ulkomaalaiset
 - EU-kansalaiset
 - Muut kuin EU-kansalaiset
- Pitkäaikaissairaat
- Omaiset ja läheiset

Elämäntilanteet

- Muuttaminen
 - Maan sisällä
 - Maasta pois
 - Paluumuutto
- Eläköityminen
- Asevelvollisuus
- Opiskelu
 - Kokoaikainen
 - Osa-aikainen
- Ensimmäisen lapsen saaminen
 - Adoptio
- Kodin/talon rakentaminen
- Työttömäksi jääminen
- Velkaantuminen
- Vakava sairastuminen
- Kuntoutus
- Omaishoitajan toimiminen
- Lähiomaisen kuolema

Kiitos– Kysymyksiä?

Jani Ruuskanen@valtori.fi